

<http://hallofpeople.com/gr/>

Αντόνιο Ματσάδο

Ποιήματα-Αποσπάσματα

ΔΙΑΒΑΤΗ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΡΟΜΟΣ

Όλα περνούν κι όλα μένουν,
αλλά δικό μας είναι το να περνάμε
να περνάμε κάνοντας δρόμους,
δρόμους πάνω στη θάλασσα.
Ποτέ δεν κυνήγησα τη δόξα,
ούτε ν' αφήσω στη μνήμη
των ανθρώπων το τραγούδι μου.
Εγώ αγαπώ τους ανεπαίσθητους κόσμους,
τους αβαρείς και αβρούς,
σαν σαπουνόφουσκες.
Μ' αρέσει να τους βλέπω
να ζωγραφίζονται
από ήλιο και πορφύρα,

να πετάνε
κάτω από το γαλανό ουρανό,
να πάλλουν
κι αμέσως να σπάνε...

Ποτέ δεν κυνήγησα τη δόξα...
Διαβάτη, τα ίχνη σου είναι
μόνο ο δρόμος και τίποτε άλλο
Διαβάτη δεν υπάρχει δρόμος,
ο δρόμος γίνεται βαδίζοντας...
Βαδίζοντας γίνεται ο δρόμος
και γυρίζοντας το βλέμμα πίσω
φαίνεται το μονοπάτι
που ποτέ δε θα ξαναπατήσεις
Διαβάτη δεν υπάρχει δρόμος
μόνο απόνερα στη θάλασσα.

Από το Campos de Castilla (1912),
(Δημοσιευμένο στο Ποιείν - Επιθεώρηση Ποιητικής Τέχνης)

ΣΟΝΕΤΟ

Ξέφυγε απ' τον θλιμμένο έρωτα, έρωτα νυσταγμένο,
ακίνδυνο, χωρίς πληγή ούτε περιπέτεια,
που καρτερεί απ' τον έρωτα σίγουρη απολαβή,
γιατί στον έρωτα η φρόνηση είναι τρέλα.
Κείνος που προφυλάγεται απ' το τυφλό αγόρι
και που πρόσβαλε τη φωτιά της ζωής,
από χωνεμένη φωτιά κι όχι αναμμένη
ζητεί στάχτη για να σκεπάσει τη φωτιά.
Και στάχτη θα 'βρει, όχι από τη φλόγα του,
όταν αποκαλύψει το ανόητο παραλήρημα
που αποζητούσε, χωρίς ανθό, καρπό στο κλαρί.
Με μαύρο κλειδί θ' ανοίξει το παγερό
δωμάτιο του καιρού του. Έρημο κρεβάτι,
και θολός καθρέφτης, κι αδειανή καρδιά.

"Χτυπούσε Το Ρολόι..."

Χτυπούσε το ρολόι στις δώδεκα...
και ήταν δώδεκα
χτυπήματα της τσάπας στη γη.
Η ώρα μου φώναξα... Η σιωπή
μου απάντησε: - Μη φοβάσαι.
Συ δε θα δεις να πέφτει η τελευταία σταγόνα
που τρέμει στην κλεψύδρα.
Θα κοιμηθείς πολλές ώρες ακόμα
πάνω στη γέρινη όχθη
κι ένα καθαρό πρωί θα βρεις
δεμένη τη βάρκα σου στην άλλη ακτή.

Χουάν ντε Μαϊρένα

(αποσπάσματα)

Δημοσιευμένο στο lexilogia.gr

ΜΙΑ Ο ΧΟΥΑΝ ΝΤΕ ΜΑΪΡΕΝΑ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ

I

Η αλήθεια είναι η αλήθεια, είτε την λέει ο Αγαμέμνων είτε ο χοιροβοσκός του.

Αγαμέμνων: Συμφωνώ.

Χοιροβοσκός: Δεν με πείθει.

*

(Ο Μαϊρένα, στο μάθημα Ρητορικής και Ποιητικής.)

—Κύριε Πέρεθ, σηκωθείτε στον πίνακα και γράψτε: "Τα συνήθη περιστατικά άτινα λαμβάνουσιν χώρα εις την οδόν."

Ο μαθητής γράφει αυτό που του υπαγορεύεται.

—Εκφράστε το τώρα σε ποιητική γλώσσα.

Ο μαθητής, αφού συλλογιστεί, γράφει:

"Όσα γίνονται στο δρόμο."

Μαϊρένα: Δεν είναι κι άσχημο.

*

Η βλασφημία συνιστά μέρος της λαϊκής θρησκευτικότητας. Δυσπιστείτε απέναντι στον λαό που δεν βλασφημεί: εκεί επικρατεί ο αθεϊσμός. Η απαγόρευση της βλασφημίας με ποινικούς νόμους, λίγο έως πολύ αυστηρούς, δηλητηριάζει την καρδιά του λαού, αναγκάζοντάς τον να είναι ανειλικρινής στον διάλογό του με τα θεία. Ο Θεός, που διαβάζει τις καρδιές, θα αφεθεί να εξαπατηθεί: Πιο εύκολα θα συγχωρήσει —μην αμφιβάλλετε— την βλασφημία που εκφέρεται, παρά την άλλη, που φυλάσσεται υποκριτικά στο βάθος της ψυχής ή, ακόμη πιο υποκριτικά, μετατρέπεται σε προσευχή.

*

Μα η βλασφημία δεν είναι μόνο φολκλόρ, όπως έλεγε ο δάσκαλός μου Αβέλ Μαρτίν. Σε μια καλά οργανωμένη Θεολογική Σχολή είναι απαραίτητη —για τις διδακτορικές σπουδές, φυσικά— μια έδρα Βλασφημίας, κατεχόμενη, ει δυνατόν, από τον ίδιο τον Διάβολο.

*

Όταν η γνώση εξειδικεύεται, αυξάνεται ο συνολικός όγκος του πολιτισμού. Αυτό είναι το όνειρο και η παρηγοριά των ειδικών. Πόσα ξέρουμε εμείς όλοι! Αυτό αλήθεια δεν το ξέρει κανείς!

*

—Ο Θεός είτε υπάρχει είτε δεν υπάρχει. Μπορούμε να το βεβαιώσουμε ή να το αρνηθούμε, αλλά δεν μπορούμε να το αμφισβητήσουμε.

—Έτσι νομίζετε εσείς.

*

Ένας υπαρκτός Θεός —έλεγε ο δάσκαλός μου— Θα ήταν τρομερός. Ο Θεός να μας φυλάει από δαύτον!

II

Μαίρένα: Κύριε Μαρτίνεθ, σηκωθείτε στον πίνακα και γράψτε:

“Πανάρχαια ξίφη καιρών δοξασμένων...”

Ο Μαρτίνεθ υπακούει.

Μαίρένα: Σε ποιους καιρούς πιστεύετε ότι αναφέρεται ο ποιητής;

Μαρτίνεθ: Στους καιρούς όπου τα ξίφη εκείνα δεν ήταν πανάρχαια.

[ο στίχος είναι πάντρεμα δυο στίχων του ποιήματος “Marcha triunfal (Θριαμβευτική παρέλαση)” της συλλογή “Cantos de la vida (Ωδές στη ζωή)” του Ρουβέν Δαρίο].

III

Η ελευθερία, κύριοι (λέει ο Μαίρένα στους μαθητές του), είναι ένα μεταφυσικό πρόβλημα. Υπάρχει επίσης ο φιλελευθερισμός, εφεύρεση των Άγγλων, λαού μεγάλου στη ναυτιλία, την πυγμαχία και την ειρωνεία.

*

Μόνο ένας Άγγλος είναι ικανός να χαμογελάσει στον αντίπαλό του, ακόμη και να τον συγχαρεί για την αριστοτεχνική γροθιά που έθεσε τέλος στον αγώνα. Με το ένα μάτι πρησμένο και δυο πλευρά σπασμένα, ο Άγγλος μοιάζει να θριαμβεύει πάντα επί άλλων πυγμάχων πιο δυνατών, αλλά λιγότερο ευγενών στον αγώνα, η νίκη των οποίων θα μπορούσε να βρει θέση στον κάλαθο των αχρήστων. Ο Άγγλος, πράγματι, έμαθε να εξευγενίζει τον αγώνα, μετατρέποντάς τον σε παιχνίδι, λίγο έως πολύ βίαιο, αλλά

πάντοτε έντιμο, όπου κερδίζεις χωρίς κομπασμούς και χάνεις χωρίς υπερβολική στενοχώρια. Ακόμη και στον τραγικό αγώνα, που δεν μπορεί να είναι παιχνίδι, εκείνον του ανθρώπου με την θάλασσα, ο Άγγλος είναι ο τελευταίος που χάνει την κομψότητά του. Όλα τούτα είν' αλήθεια. Μα όταν δεν πρόκειται γι' αγώνα, τι μας χρειάζονται οι Άγγλοι; Αφού δεν μπορεί να είναι όλες οι δραστηριότητες πολεμικές.

*

Προκειμένου να οικοδομήσουμε ένα σπίτι, σε τίποτε δεν θα μας ωφελούσε το να ξέρουμε να ρίχνουμε σωστά τα τούβλα ο ένας στο κεφάλι του άλλου. Ίσως ούτε και προκειμένου να κυβερνήσουμε έναν λαό δεν θα μας χρησίμευε πολύ η ρητορική με σπιρούνια.

*

Στην πολιτική, όπως και στην τέχνη, οι καινοτόμοι λιθοβολούν τους πρωτοπόρους.

*

Στους λάτρεις των παραδόσεων καλό είναι να θυμίσουμε αυτό που τόσες φορές έχει ειπωθεί εναντίον τους:

Πρώτον. Ότι αν η Ιστορία είναι, όπως ο χρόνος, μη αντιστρέψιμη, δεν υπάρχει τρόπος να επιστρέψουμε στο παρελθόν.

Δεύτερον. Ότι αν υπάρχει κάτι στην Ιστορία πέρα από τον χρόνο, αιώνιες αξίες, αυτές, αφού δεν έχουν παρέλθει, επίσης δεν μπορούν να επιστρέψουν.

Τρίτον. Ότι αν το μήλο πέφτει κάτω από τη μηλιά, δεν μπορούμε να καταδικάσουμε το παρόν και να δώσουμε άφεση στο παρελθόν.

Τέταρτον. Ότι αν επιστρέψουμε στην ίδια μηλιά, θα ξαναπέσει το ίδιο μήλο.

Πέμπτον. Ότι όλοι οι συνεπείς αντιδραστικοί καταλήγουν είτε στα σπήλαια είτε στην χρυσή εποχή, στην οποία πίστευε μόνο ο Ζαν Ζακ Ρουσό, κι αυτός όχι εντελώς.

*

Και στους επαγγελματίες ρεφορμιστές καλό θα ήταν να επισημάνουμε:

Πρώτον. Ότι πολλά πράγματα που είναι άσχημα εξωτερικά, είναι καλά εσωτερικά.

Δεύτερον. Ότι το αντίθετο είναι επίσης συχνό.

Τρίτον. Ότι δεν αρκεί να αναταράξεις για να ανανεώσεις.

Τέταρτον. Ότι δεν αρκεί να ανανεώσεις για να βελτιώσεις.

Πέμπτον. Ότι δεν υπάρχει τίποτε απολύτως ανεπιδεδίωτο, που να είναι απολύτως αδύνατον να εκχειριστεί

*

—Ω, κύριοι... (Μιλά ο Μαίρένα, ξεκινώντας μian άσκηση πολιτικής ρητορικής). Συνεχίστε, κύριε Ροδρίγεθ, αναπτύσσοντας το θέμα.

—Ω, κύριοι, μην αμφιβάλλετε: η Ισπανία, η λατρεμένη μας Ισπανία, αξίζει να λυθούν ευνοϊκά οι υποθέσεις της. Να συνεχίσω;

—Αρκετά είπατε, κύριε Ροδρίγεθ. Αυτή είναι σωστή κυβερνητική εξαγγελία, μην πω βασιλική δήλωση.

IV

(Περί κριτικής.)

Αν κάποτε καταπιαστείτε με την κριτική της τέχνης ή της λογοτεχνίας, να είστε καλοπροαίρετοι. Καλή προαίρεση δεν σημαίνει ανοχή του χυδαίου ή συμβιβασμός με το ανεπαρκές, αλλά πρόθεση για το καλό, στην περίπτωση μας διακαής πόθος να δείτε την υλοποίηση του θαύματος της ομορφιάς. Μόνο με αυτήν την διάθεση η κριτική μπορεί να είναι γόνιμη. Η κακοπροαίρετη κριτική που ασκούν διάφοροι ξινισμένοι και μελαγχολικοί είναι συχνή στην Ισπανία, και ποτέ δεν αναδεικνύει τίποτε καλό. Η αλήθεια είναι πως ούτε το αναζητά ούτε το επιθυμεί.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η κακοπροαίρετη κριτική δεν συμπίπτει πάνω από μία φορά με την αποτυχία της καλλιτεχνικής πρόθεσης. Πόσες φορές δεν είδαμε μια κακή κωμωδία αλύπητα μαστιγωμένη από μια κριτική πολύ χειρότερη από την κωμωδία!... Καταλάβετε, κύριε Μαρτίνεθ;

Μαρτίνεθ: Έτσι νομίζω.

Μαίρένα: Θα μπορούσατε να συνοψίσετε τα προηγούμενα με λίγες λέξεις;

Μαρτίνεθ: Ότι δεν πρέπει να μπερδεύουμε την κριτική με την στριμάδα.

Μαίρένα: Ακριβώς.

*

- Εσάς ο Μπαλζάκ θα σας φαίνεται καλός συγγραφέας — έλεγε στον Χουάν ντε Μαίρένα ένας νεαρός, μέλος ενός φιλολογικού συλλόγου της Τσιπιόνα.

—Εμένα, ναι.

—Εμένα, πάλι, μου φαίνεται ένας συγγραφέας τόσο ασήμαντος, ώστε δεν τον έχω καν διαβάσει.

V

Λέγεται ότι ζούμε σε μια χώρα αυτοδίδακτων. Αυτοδίδακτος λέγεται εκείνος ο οποίος μαθαίνει κάτι δίχως δάσκαλο. Δίχως δάσκαλο, με εσωτερική αποκάλυψη ή με ενδοσκοπικό συλλογισμό, κατορθώσαμε να μάθουμε πολλά πράγματα, για τα οποία κάθε μέρα γνωρίζουμε όλο και λιγότερα. Από την άλλη, μάθαμε λάθος πολλά άλλα πράγματα τα οποία οι δάσκαλοι θα μας είχαν διδάξει σωστά. Δυσπιστείτε στους αυτοδίδακτους, κυρίως όταν καυχούνται γι' αυτό που είναι.

*

Για να φτάσει η λέξη «εντελέχεια» να σημαίνει κάτι στα ισπανικά, ήταν αναγκαίο να την χρησιμοποιήσουν αυτοί που δεν γνωρίζουν αρχαία ελληνικά, ούτε έχουν διαβάσει Αριστοτέλη. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η αμάθεια ή, αν προτιμάτε, η σχολαστικότητα των αμαθών, μπορεί να είναι γόνιμη. Και θα ήταν πολύ περισσότερο χωρίς τη σχολαστικότητα των σοφών, η οποία συχνά την ανακόπτει.

VI

Αποφεύγετε τις καθέδρες, τις εξέδρες, τις σκηνές και τα βήματα. Μην χάνετε ποτέ σας την επαφή με το έδαφος, γιατί μονάχα έτσι θα έχετε μια γενική ιδέα του ύψους σας.

*

Οι τιμές, ωστόσο, που αποτίνονται στον πλησίον σας, όταν τις αξίζει, θα πρέπει να σας χαροποιούν· κι αν δεν το κάνουν, μην σας λυπούν για εσάς, αλλά για εκείνον στον οποίον απευθύνονται.

*

Ποτέ μην υποπίπτετε στην τερατώδη ειρωνεία του φόρου τιμής στον άγνωστο στρατιώτη, αυτόν τον κακόμοιρο εξ ορισμού ανώνυμο ήρωα που πέθανε στο πεδίο της μάχης και που αν εκθαύματος σήκωνε το κεφάλι του για να μας πει: «Εμένα με λέγανε Πέρεθ», θα έπρεπε να τον θάψουμε ξανά, φωνάζοντας: «Γύρνα στον τάφο, ω δύστυχε Πέρεθ!, γιατί τίποτε απ' όλ' αυτά δεν σου ταιριάζει.»

Χ

—Σήμερα θα μελετήσουμε, κύριοι, το μάθημα 28, το πρώτο που θα αφιερώσουμε στην ιερατική ρητορική. Σήμερα θα μιλήσουμε για τον Θεό. Σας ευχαριστεί το θέμα;

Κινήσεις κατάφασης στην τάξη.

—Να σηκωθούν όρθιοι όλοι όσοι πιστεύουν σε Αυτόν.

Όλη η τάξη σηκώνεται, αν και όχι όλη με την ίδια ζωηράδα.

—Μπράβο! Πολύ ωραία. Τελειώσαμε, κύριοι.

— ...;;;

—Μπορείτε να αποσυρθείτε.

— Και τι να μελετήσουμε για αύριο;

—Το μάθημα 29: "Περί πιθανής ανυπαρξίας του Θεού."

XIII

Σε κάθε ηθική διάλυση το μόνο που μένει όρθιο είναι οι κυνικές αρετές. Αρετές σκύλων; Σκύλων ανθρώπινων, μάλλον, πιστών μόνο στους εαυτούς τους.

*

"Cogito, ergo sum", έλεγε ο Ντεκάρτ. Εσείς να λέτε: "Υπάρχω, άρα είμαι", όσο γεδωνική απλοϊκή αυθομολογούμενη κι αν σας φαίνεται αυτή η δήλωση φράση. Κι αν αμφιβάλλετε για την ίδια σας την ύπαρξη, μαζέψτε τα και φύγετε.

[aragad e idos: στην κυριολεξία «σβήστε (τα φώτα) και φύγετε», έκφραση που χρησιμοποιείται προκειμένου για κάτι που έχει εμφανώς τελειώσει ή που είναι τελείως παράλογο και αντιφατικό. Λέγεται ότι προέρχεται από ένα ανέκδοτο της Ανδαλουσίας, όπου δύο παπάδες ανταγωνίζονται ποιος θα πει πιο γρήγορα τη λειτουργία, κι όταν ο ένας αρχίζει κατευθείαν με τον τελευταίο ψαλμό αντί για τον πρώτο, ο άλλος γυρνάει και λέει στο παπαδοπαίδι, «σβήσε (τα κεριά) και φύγαμε».

Iribarren, José M^a; El porqué de los dichos. Gobierno de Navarra. Departamento de Educación, Cultura, Deporte y Juventud. Novena edición. Octubre 1996, pág. 106]

*

Μην επιμένετε να τα διορθώνετε όλα. Έχετε λίγο το θάρρος των σφαλμάτων σας. Γιατί υπάρχουν σφάλματα που είναι αμέλειες, αφηρημάδες, μικρά λάθη που εύκολα διορθώνονται και πρέπει να διορθωθούν· άλλα είναι περιορισμοί, αδυναμίες να προχωρήσουμε πιο πέρα, που η ματαιοδοξία θα σας ωθήσει να συγκαλύψετε. Και αυτό είναι χειρότερο παρά να καμαρώνατε γι' αυτά.

XXIV

Το να πεθαίνει ο Χριστός στον σταυρό για να σώσει τον κόσμο δεν είναι το ίδιο με το να σταυρώνει ο κόσμος τον Χριστό για να σωθεί. Ακόμη κι αν το αποτέλεσμα είναι το ίδιο... δεν είναι το ίδιο.

*

Όσο για τη θυσία της Ιφιγένειας, εγώ είμαι με το μέρος... της Κλυταιμήςτρας.

[στην Espasa-Calpe 1984 *Clitemestra*, ενώ στην Catedra 1986 γράφει *Clitemnestra*].

XXXII

Για τα προσωπικά ημερολόγια ο δάσκαλός μου έλεγε πως τίποτε δεν του φαίνεται λιγότερο προσωπικό από αυτά τα ημερολόγια.

XXXVIII

—Γλυκύ καρπό αχλαδιάς θε να σου προσφέρω, από κλαδί κατάφορτο.

—Θες να πεις πως θα μου δώσεις έν' αχλάδι;

—Βέβαια!

XLIV

Μην καυχιέστε ποτέ πως είστε αυτοδίδακτοι, επαναλαμβάνω, γιατί λίγα μπορούμε να μάθουμε δίχως βοήθεια άλλων. Μην ξεχνάτε, ωστόσο, πως αυτά τα λίγα είναι σημαντικά, και πως κανένας δεν μπορεί να σας τα μάθει.

*

Κάθε κατεργάρης στον πάγκο του, θα σας πουν. Σεις να ρωτάτε: "Και ποιος είναι ο πάγκος μου; Και για ν' αποφύγουμε θλιβερές παρεξηγήσεις, θα θέλατε να μου πείτε ποιος είναι ο δικός σας;"

*

Για την σαφήνεια έχω να σας πω πως πρέπει να είναι η πιο σφοδρή σας επιδίωξη. Η προσπάθεια και μόνο να φέρετε το σκότος σας στο φως είναι αξιόπαινη. Αργότερα, όπως λεν στην Αραγονία: βλέπουμε!

XLV

Για την παιδαγωγική έλεγε ο Χουάν ντε Μαϊρένα όταν ήταν στις κακές του: «Ένας ήταν ο παιδαγωγός: τον έλεγαν Ηρώδη.»

*

Ο πολιτικός είναι, κύριοι, ένας άνθρωπος ικανός για το πολλάκις εξαμαρτείν, ένας άνθρωπος που ποτέ του δεν κάνει το πάθημα μάθημα. Διαβολεμένος!

*

Ας επιστρέψουμε όμως στις καθιερωμένες εκφράσεις της γλώσσας μας, γιατί αν δεν τις εξετάσουμε και δεν τις μελετήσουμε δεν έχουμε καλή Ρητορική. Προσέξτε αυτήν: τρέφω μια ελπίδα, και πόσο ζουμί που έχει το γεγονός ότι η ελπίδα είναι αυτή που τρέφεται. Η αλήθεια είναι πως όλοι τρέφουμε κι από μία, φοβούμενοι μην πεθάνει της πείνας.

[Η αντίστοιχη ισπανική έκφραση, *abrigar una esperanza*, σημαίνει κυριολεκτικά «ντύνω καλά την ελπίδα», την προσέχω να μην κρυώσει.]

XLVI

Για τις επαναστάσεις έλεγε ο δάσκαλός μου: «Δεν υπάρχει επανάσταση, διότι όλα είναι εξέλιξη.» Ας το πούμε επιτέλους: όλα αποτελούν μέρος του παγκοσμίου γίγνεσθαι (η διάβρωση της πέτρας, στην πορεία των αιώνων, με την πρωινή δροσιά, ο σεισμός

της Μαρτινίκα, κλπ., κλπ.). Δεν υπάρχει λόγος να μας τρομάζουν οι επαναστάσεις.

XLVII

Δεν είναι σωστό να χειριζόμαστε ρητορικά κάτι τόσο σοβαρό όσο ο θάνατος. Ωστόσο πάντα λέγεται ότι το μεγαλείο του Σωκράτη αναδεικνύεται πάνω από κάθε άλλη φορά όταν, περιμένοντας την ώρα που θα πάρει το κώνειο, ξεκινά τον αθάνατο διάλογο που αφαιρεί κάθε σοβαρότητα από το θέμα του θανάτου: «Ένας διάλογος ακόμη, ας είναι και τελευταίος... κι αυτή τη γυναίκα, πηγαίνετέ την στο σπίτι της.»

*

Εδώ που τα λέμε —έλεγε ο δάσκαλός μου— ίσως ο Σωκράτης να ήταν κάπως σκληρός και λιγάκι άδικος με την Ξανθίππη, η οποία για μια φορά, και με τον τρόπο της, θέλησε να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων. Ποιος ξέρει τι να σκέφτηκε ο Πλάτων με εκείνη την κεραυνοβόλο αποβολή της Ξανθίππης!... Γιατί, κατά πώς φαίνεται, ο Πλάτων δεν ήταν παρών. Λέει αυτά που άκουσε.

[Τα δύο προηγούμενα αποσπάσματα προφανώς αναφέρονται στον πλατωνικό διάλογο Φαίδων: και ο Σωκράτης βλέπας εις τὸν Κρίτωνα, "ὦ Κρίτων," ἔφη, "ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἴκαδε."]

XLIX

Μεταξύ του Νίτσε και των επιγόνων του μεσολαβεί ο πόλεμος της Ευρώπης, ένας πόλεμος τον οποίον δεν ξέρουμε ποιος τον κέρδισε, αν δεν τον έχασαν όλοι.

L

Αναλογιστείτε αυτό το λαϊκό τετράστιχο:

Να σε δω θέλω και να μην σε δω,
Να σου μιλώ και να μην σου μιλώ,
Μονάχη θέλω να σε συναντήσω,
Και να σε συναντήσω δεν ποθώ.

Εσείς ρωτήστε: πού καταλήγουμε; Και απαντήστε: να, εδώ.

*

Αν πάτε για ποιητές, δώστε προσοχή στη λαϊκή μας παράδοση. Γιατί την αληθινή ποίηση την κάνει ο λαός. Για να συνεννοούμαστε: την κάνει κάποιος που δεν ξέρουμε ποιος είναι ή που, σε τελική ανάλυση, μπορούμε να αγνοήσουμε το ποιος είναι, χωρίς να ζημιωθεί καθόλου η ποίηση. Δεν ξέρω αν καταλαβαίνετε καλά αυτό που σας λέω. Μάλλον όχι.

*

Όλα μέσα μου καημός
Και που είν' και που δεν είναι
Χτες καημό είχα να σε δω
Σήμερα καημό που σ' είδα.

Έχω έναν καημό μεγάλο,
Που κοντεύω πια να πω,
Πως καημό εγώ δεν έχω,
Παρά εμένα έχει ο καημός.